

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

NR
44

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

MINISTERSTWO ROLNICTWA i ROZWOJU WSI

RYNEK ZBÓŻ

stan i perspektywy

P Ó Ł R O C Z N I K

CZASOPISMO UKAZUJE SIĘ OD 1991 ROKU

ISSN 1231-3149

ANALIZY RYNKOWE

Redaktor naczelny
Jadwiga Seremak-Bulge

MAJ 2013

RADA PROGRAMOWA ROLNICZYCH ANALIZ EKONOMICZNYCH:

Maria Zwolińska (przewodnicząca)
Stanisław Stańko (wiceprzewodniczący)
Jadwiga Seremak-Bulge (redaktor naczelny)
Piotr Szajner (sekretarz redakcji)
Tadeusz Chrościcki
Bogumiła Kasperowicz
Krystyna Świetlik
Iwona Szczepaniak
Marzena Trajer
Barbara Domaszewicz

KOMITET REDAKCYJNY:

Maria Zwolińska, Andrzej Kowalski, Jadwiga Seremak-Bulge, Piotr Szajner, Marzena Trajer,
Ewa Machowina

REDAKTOR RYNKU ZBÓŻ:

Wiesław Łopaciuk

Czasopismo przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
Kierownik Zakładu – Piotr Szajner
SKŁAD I DRUK: Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB
NAKŁAD: 1345 egz. Ark. wyd. 3,20

Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych prosimy o podanie źródła

Spis treści

Reasumpcja	3
Summary	4
I. Uwarunkowania makroekonomiczne <i>Tadeusz Chrościcki</i>	6
II. Światowy rynek zbóż <i>mgr inż. Wiesław Łopaciuk</i>	7
III. Polski rynek zbóż	13
1. Krajowe zasoby <i>mgr inż. Wiesław Łopaciuk</i>	13
2. Krajowe zużycie zbóż <i>mgr inż. Wiesław Łopaciuk, mgr Jadwiga Drożdż, mgr Marcin Krzemiński</i>	16
3. Handel zagraniczny zbożami <i>dr inż. Magdalena Bodył, mgr inż. Wiesław Łopaciuk, mgr Marcin Krzemiński</i>	25
5. Interwencja na rynku zbóż <i>mgr inż. Maria Włodarczyk</i>	27
6. Ceny zbóż na rynku krajowym <i>mgr inż. Wiesław Łopaciuk</i>	29
Aneks statystyczny	32

W sezonie 2012/13 na światowym rynku znacznie zwiększyły się niedobory zbóż. Spadek zbiorów był większy niż zużycia. W wyniku tego, zmalały zapasy, a ceny utrzymywały się na bardzo wysokim poziomie. W nadchodzącym sezonie można przewidywać pewną poprawę relacji rynkowych.

W 2012 r. w kraju zebrano 28,4 mln ton zbóż¹, tj. o 6,6% więcej niż w poprzednim roku. Znacznie zmniejszyły się zbiory ozimin, ale wzrost zbiorów zbóż jarych, szczególnie kukurydzy, skompensował to z nadwyżką. Jakość zebranego ziarna była dużo lepsza niż przed rokiem. W 2013 r. zbiory zbóż mogą być niższe o około 1 mln ton niż w ubiegłym roku.

Krajowe zasoby² zbóż w sezonie 2012/13 wzrosły o 4,6% do 32,0 mln ton. Wzrost krajowych zasobów kukurydzy i jęczmienia skompensował spadek zasobów pozostałych zbóż, w tym szczególnie pszenżyta. Podaż całkowita³ szacowana jest na 33,0 mln ton, czyli o 1,1% mniej niż w poprzednim sezonie, ponieważ znaczne ilości zboża zostały wyeksportowane. W nadchodzącym sezonie 2013/14 zmaleją zarówno zasoby krajowe, jak i całkowita podaż zbóż.

Krajowe zużycie zbóż w sezonie 2012/13 zmaleje z 27,6 mln ton w poprzednim sezonie do 26,9 mln ton, co będzie wynikało z malejącego

popytu na ziarno w sektorze produkcji zwierzęcej (16,0 wobec 16,6 mln ton w sezonie 2011/12). O 2,4% do 3,0 mln ton wzrosło zużycie przemysłowe. Natomiast spożycie zbóż, podobnie jak w poprzednich latach, minimalnie się zmniejszy. Zapasy zbóż na koniec sezonu 2012/13 mogą wynieść 2,2 mln ton i być o blisko 40% mniejsze niż przed rokiem. Na sezon 2013/14 przewiduje się dalsze ograniczenie zużycia zbóż. Pomimo tego, zapasy końcowe po raz kolejny zmaleją poniżej 2,0 mln ton, co będzie wynikało z mniejszej podaży. Tym niemniej, będzie to nadal bezpieczny poziom.

Od kilku lat obserwuje się stagnację pierwotnego przetwórstwa zbóż, którego rozmiary ustabilizowały się na poziomie około 10% niższym od rekordowego z lat 2006-2007. Główną przyczyną tego stanu rzeczy są wysokie ceny surowca. Natomiast produkcja produktów wtórnego przerobu, w porównaniu z tym okresem jest znacznie większa. Przemysłowe przemiany zbóż w 2012 r. wyniosły 3,5 mln ton i były nieznacznie większe niż w 2011 r. Minimalnie wzrosła produkcja ważniejszych wyrobów pierwotnego i wtórnego przerobu. W 2013 r. przewiduje się niewielki spadek wolumenu przemiałów, a produkcja przetworów zbożowych praktycznie się nie zmieni.

W 2012 r. zwiększyła się aktywność inwestycyjna przedsiębiorstw przetwórstwa zbóż. Największy wzrost nakładów inwestycyjnych wystąpił w produkcji pieczywa cukierniczego i pasz. Zmniejszyła się rentowność

przemysłu zbożowo-młynarskiego. Pomimo tego jej poziom nadal był wysoki, ale niższy od średniej dla całego przemysłu rolno-spożywczego. Płynność finansowa branży od kilku lat jest na bezpiecznym poziomie, ale w 2012 r. znacznie się zmniejszyła. Zmalał też udział środków własnych w finansowaniu działalności, a wzrosło znaczenie kredytów krótkoterminowych. Wszystkie działy pierwotnego i wtórnego przetwórstwa zbóż miały dodatni wynik finansowy.

W sezonie 2012/13 nadwyżka w handlu zagranicznym zbożami i przetworami zbożowymi osiągnie nienotowany wcześniej poziom około 1 mld EUR. Będzie to wynikało głównie z dużego wzrostu eksportu ziarna zbóż, głównie kukurydzy i pszenicy, na które był duży popyt w Europie Zachodniej. W porównaniu z poprzednim sezonem, zmalał eksport produktów zbożowych, szczególnie pierwotnego przerobu. Jednocześnie o połowę zmniejszył się przywóz ziarna oraz w mniejszym stopniu produktów zbożowych. W sezonie 2013/14 eksport zbóż się zmniejszy, a import nieznacznie wzrosło. W związku z tym, zmaleje też nadwyżka w handlu tymi towarami.

W sezonie 2012/13 prowadzono szereg działań wspierających rynek zbóż, finansowanych zarówno z krajowego budżetu, jak i unijnego:

- Dopłaty do kwalifikowanego materiału siewnego;
- Pomoc żywnościowa dla najuboższej ludności UE;
- Promocja i informacja na wybranych rynkach rolnych;

¹ Bez gryki i prosa

² Zapasy początkowe plus zbiory

³ Podaż krajowa plus saldo obrotów handlu zagranicznego

Tabela
Bilans zbóż ogółem* (tys. ton)

Lata	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13 szacunek	2013/14 prognoza	2013/14 2012/13
Zapasy początkowe	3255	2693	3967	2870	871	4548	3999	1044	2399	3567	4815	3947	3581	2170	60,6
Areal uprawy	8752	8765	8258	8126	8326	8256	8294	8270	8526	8503	7521	7710	7608	7732	101,6
Plony	2,54	3,07	3,25	2,87	3,55	3,25	2,62	3,27	3,23	3,50	3,60	3,46	3,73	3,56	95,2
Produkcja	22267	26902	26838	23347	29561	26846	21714	27040	27582	29727	27084	26647	28408	27497	96,8
Import	2419	933	811	1077	1027	978	3502	2146	2399	2024	2184	2766	1013	1284	126,8
Ogółem zasoby	27942	30528	31615	27294	31459	32373	29215	30229	32379	35318	34083	33360	33003	30950	93,8
Zużycie krajowe:	25154	26462	27545	26281	25919	26632	27021	26765	26381	27803	28165	27583	26853	26643	99,2
- spożycie	5793	5793	5792	5752	5754	5604	5334	5260	5200	5185	5155	5117	5078	5060	99,6
- wysiew	1932	1804	1757	1749	1779	1708	1719	1745	1761	1759	1721	1742	1670	1754	105,1
- zużycie przemysłowe	931	1192	1511	1571	1501	1775	1950	2000	2130	2900	2935	2890	2905	2975	102,4
- spisanie	15404	16271	17378	16213	15630	16325	16960	16640	16120	16680	17118	16625	16020	15740	98,3
- straty i ubytki	1093	1403	1108	997	1255	1220	1058	1120	1171	1279	1236	1209	1181	1114	94,4
Eksport	95	100	1200	141	992	1741	1151	1066	2431	2700	1971	2196	3980	2500	62,8
Zapasy końcowe***	2693	3967	2870	871	4548	3999	1044	2399	3567	4815	3947	3581	2170	1807	83,3
Zapas/zużycie (%)	10,7	14,9	10,0	3,3	16,9	14,1	3,7	8,6	12,4	15,8	13,1	12,0	7,0	6,2	x

* Łącznie z kukurydzą ale z wyłączeniem gryki i prosa;

** dane dotyczące powierzchni i plonów nieporównywalne z poprzednimi sezonami

*** Od sezonu 2004/05 łącznie z zapasami interwencyjnymi

Źródło: GUS, szacunki i prognozy IERIGZ-PIB

- Zakupy interwencyjne zbóż;
- Administrowanie handlem zagranicznym.

Po zbiorach w 2012 r. ceny zbóż na światowych rynkach oraz w kraju utrzymywały się na bardzo wysokim poziomie. W sezonie 2013/14 poprawią się relacje rynkowe na świecie, w tym w UE i WNP. W związku z tym, przewiduje się spadek cen zbóż, ale popyt

światowy będzie ograniczał możliwości spadku. Z kolei na krajowym rynku relacje popytu i podaży pogorszą się. W końcu bieżącego sezonu (czerwiec 2013 r.) średnie ceny pszenicy i żyta mogą wynieść odpowiednio od 960 do 1010 zł/t i od 710 do 760 zł/t. Ceny kukurydzy mogą być o 10-15% niższe od średnich cen pszenicy. We wrześniu 2013 r. ceny pszenicy i żyta mogą się zmniejszyć do odpo-

wiednio 840-890 i 650-700 zł/t. W kolejnych miesiącach sezonu 2013/14 przewiduje się umiarkowany wzrost cen zbóż, który może się zakończyć na przełomie pierwszego i drugiego kwartału 2014 r. Ceny pszenicy mogą wtedy kształtować się w granicach 920-970 zł/t, a żyta 710-750 zł/t. Ceny kukurydzy będą niższe od cen pszenicy o 15-25%.

SUMMARY

In the 2012/13 season grain shortages on the world market considerably increased. The decline of production exceeded the decline of use, which was reflected in shrinking stocks and thus exceptionally high prices. The situation on the market in the new season is expected to relax.

In 2012 domestic production of cereals totalled 28.4 million tons¹ which was 6.6% up on the previous year. The production of winter cereals substantially declined but it was more than offset by high production of winter cereals, particularly maize. The quality of harvested grain was significantly above those reported in the previous year. In 2013 cereal crops are forecast to decline by 1 million ton as compared to 2012.

Domestic supplies² of cereals in the 2012/13 season increased by 4.6% to 32.0 million tons. The increase in domestic supply of maize and barley compensated the decline

in supply of remaining cereals, in particular triticale. Total supply³ is estimated at 33.0 million tons, i.e. only 1.1% higher than in the previous season which reflected bulk exports. In the new season as well domestic as total supply are forecast to decline.

Domestic use of cereals in the 2012/13 season is estimated to decline from 27.6 to 26.9 million tons in the previous season which is caused by shrinking demand for grain in the livestock sector (16.0 versus 16.6 million tons in 2011/12). Industrial uses are estimated 2.4% up at 3.0 million tons. Similarly to previous season human consumption of cereals will negligible decline. Ending stocks in the 2012/13 season are expected at 2.2 million tons which would be 40% down on 2011/12. Cereal use in the 2013/14 season is forecast to decline further. Despite it ending stocks in this season are forecast to fall below 2 million tons which would reflect decline in supplies. Nevertheless such level still can be considered safe.

Since several years there has been stagnation in primary cereal processing which stabilised 10% below the record level observed over the period of 2006-2007. The stagnation can be primarily attributed to high prices of raw material. On the other hand the output of secondary cereal processing is considerably higher than in the above mentioned period. Industrial cereal millings in 2012 totalled 3.5 million ton which was slightly above 2011. The production of major commodities of primary and secondary cereal processing negligibly increased. A moderate decline in millings is forecast for 2013 while no changes are expected in the production of cereal products.

There was an increase in investment activities in cereal processing sector in 2012. The highest increase in investment outlays was reported in the production of sugar confectionery and feedstuffs. There was overall decline in the profitability of cereal processing industry but it still was relatively high although lower than for the entire food industry. Despite

¹ Excluding buckwheat and millet

² Opening stocks plus production

³ Domestic supply plus foreign trade balance

Table
Grain balance sheet* ('000 t)

Seasons	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13 estimation	2013/14 forecast	2013/14 2012/13
Opening stocks	3255	2693	3967	2870	871	4548	3999	1044	2399	3567	4815	3947	3581	2170	60,6
Area sown	8752	8765	8258	8126	8326	8256	8294	8270	8526	8503	7521	7710	7608	7732	101,6
Yield	2,54	3,07	3,25	2,87	3,55	3,25	2,62	3,27	3,23	3,50	3,60	3,46	3,73	3,56	95,2
Crops	22267	26902	26838	23347	29561	26846	21714	27040	27582	29727	27084	26647	28408	27497	96,8
Imports	2419	933	811	1077	1027	978	3502	2146	2399	2024	2184	2766	1013	1284	126,8
Total supply	27942	30528	31615	27294	31459	32373	29215	30229	32379	35318	34083	33360	33003	30950	93,8
Domestic use	25154	26462	27545	26281	25919	26632	27021	26765	26381	27803	28165	27583	26853	26643	99,2
- food	5793	5793	5792	5752	5754	5604	5334	5260	5200	5185	5155	5117	5078	5060	99,6
- seeds	1932	1804	1757	1749	1779	1708	1719	1745	1761	1759	1721	1742	1670	1754	105,1
- industrial uses	931	1192	1511	1571	1501	1775	1950	2000	2130	2900	2935	2890	2905	2975	102,4
- feed	15404	16271	17378	16213	15630	16325	16960	16640	16120	16680	17118	16625	16020	15740	98,3
- wastes and losses	1093	1403	1108	997	1255	1220	1058	1120	1171	1279	1236	1209	1181	1114	94,4
Exports	95	100	1200	141	992	1741	1151	1066	2431	2700	1971	2196	3980	2500	62,8
Carryover stocks***	2693	3967	2870	871	4548	3999	1044	2399	3567	4815	3947	3581	2170	1807	83,3
Stocks/use ratio (%)	10,7	14,9	10,0	3,3	16,9	14,1	3,7	8,6	12,4	15,8	13,1	12,0	7,0	6,2	x

*) including maize (corn) but excluding buckwheat and millet

**) data on area and yield uncomparable with previous seasons

***) including intervention stocks from 2004/05 onwards

Source: CSO, authors' estimations and forecast.

of a certain setback in 2012 financial liquidity of the branch has been at a safe level since several years. The contribution of internal capital in financing activities declined in favour of short-term credits. All the branches of primary and secondary cereal processing in 2012 showed positive financial results.

The surplus of foreign trade in cereals and cereal products in the 2012/13 season is estimated to reach a record level of ca EUR 1 billion. It would mainly reflect a bulk increase in exports of maize and wheat demanded in Western Europe. Comparing to the previous season the export of cereal products declined (particularly the products of primary processing). At the same time grain imports halved. In the 2013/14 season cereal export is expected to decline while import may

slightly increase which would result in a decline of the surplus.

There were a number of activities financed out of the state as well as the EU budget supporting the cereal market conducted in the 2012/13 season:

- Payments to the use certified seeds;
- Food aid for the poorest people in the EU;
- Promotion and information on selected agricultural markets;
- Intervention procurement;
- Administration over foreign trade.

After the harvest in 2012 cereal prices on both the world and the domestic markets persisted at a very high level. In the 2013/14 season the market outlook is expected to ease, including the situation in the

EU and CIS. Therefore a decline in prices is forecast. However strong demand will limit the scope for the decline. On the other hand the situation on the domestic market is likely to turn in an adverse direction. At the end of the current season (June 2013) wheat and rye prices may average respectively PLN 960-1010 and 710-760 per ton. Maize (corn) prices can be 10-15% down on wheat prices. In September 2013 the prices of wheat and rye are likely to fall to PLN 840-890 and 650-700 per ton respectively. Then in the course of the 2013/14 season a moderate increase is forecast. This tendency would last by the break of the first and second quarter of 2014 with wheat and rye prices at PLN 920-970 and 710-750 per ton respectively. The prices of maize (corn) would be lower than those of wheat by some 15-25%.

WARUNKI PRENUMERATY

Prenumerata realizowana przez Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB.

Zamówienia na prenumeratę w wersji papierowej i na e-wydania można składać bezpośrednio na stronie <http://ierigz.waw.pl/publikacje>.

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: dw@ierigz.waw.pl lub kontaktując się telefonicznie - Barbara Walkiewicz, tel.: 22 50 54 685 lub faks: 22 50 54 636 w godzinach 8:00-16:00.

Prenumeratę i sprzedaż pojedynczych egzemplarzy prowadzi Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB, 00-002 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20 (wejście od ul. Szkolnej 2/4) pokój numer 3.

Prenumerata roczna 2 egz. w 2013 r.:

- wersja papierowa - 42 zł.
- wersja elektroniczna - 41,99 zł.

Zamówienia na prenumeratę wraz z dowodem wpłaty prosimy przesyłać na adres:

- Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, Dział Wydawnictw, ul. Świętokrzyska 20
- e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Przedpłaty na prenumeratę należy wpłacać na konto Instytutu:
PEKAO S.A. IV O/Warszawa nr 68 1240 1053 1111 0010 1493 6433
W tytule przelewu prosimy podać tytuł analizy i jej numer.

Druk i usługi poligraficzne dostosowane do Twoich potrzeb!

Wykorzystujemy nowoczesne systemy druku cyfrowego dające wierne odwzorowanie obrazu, pozwalające w krótkim czasie na druk czarno-białych i barwnych materiałów w najwyższej jakości.

W naszej ofercie znajdują Państwo **usługi drukarni** (wizytówki, ulotki, papiery firmowe, foldery, broszury, książki, gazetki reklamowe, plakaty, materiały szkoleniowe, nadruki na kopertach, widokówki, zaproszenia, identyfikatory, dyplomy, etykiety, naklejki) jak i cały wachlarz **usług introligatorskich**.

Zaproponujemy indywidualną wycenę i dobór najlepszej techniki wydruku, aby otrzymany finalny produkt cechował się najlepszą jakością i atrakcyjną ceną.

Zapraszamy do korzystania z naszych usług

Dział Wydawnictw
ul. Szkolna 2/4

tel. (22) 50 54 520, (22) 50 54 430
fax (22) 50 54 636, e-mail: dw@ierigz.waw.pl

ISSN 1231-3149

Prenumerata Analizy (2 zeszyty) w 2013 roku wynosi 42 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa. Tel.: (22) 505-46-85, faks: 505-46-36
e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>